

המוסלמי במערת-המכפלה רק כשלושה ימים אחרי שניתגלה המעשה. כאשר התמרמר השבוע רבין בישיבת הממשלה כי אין מדווחים לו על הנעשה בשטחים, הוא לא התכוון רק להחלטה שר-הביטחון, שלא בידיעתו, לאשר את שיפוץ בית הכנסת העתיק החרב אברהם אבינו, במרכז הקסבה הערבית בחברון, תוך הקצבת סכום של חצי מיליון ל"ל לצורך זה מתקציב משרד-הביטחון.

אין ספק שבדבריו הביע רבין את מורת-רוחו גם על כך שהידיעה על ההצתה במערת-המכפלה הגיעה לידיעתו רק ימים מיספר אחרי שהתגלתה.

מדוע נערכים

„שיפוצים“?

ב ינתיים ממושיכים אנשי הממשל-הצבאי בחברון בניסיון להעלים את עניין ההצתה מתושבי חברון הערבים ומהעולם המוסלמי כולו.

זהו פשר העוצר המוטל בחברון וה"שיפוצים" הדחופים הנערכים עתה במערת-המכפלה. אי-אפשר להעלים אף מעיני תושבים הנתונים בעוצר ממושך, כי אל מערת-המכפלה מובאים חומרי-בניין בי-כמיות גדולות.

בין תושבי חברון, שהבחינו בכך, נפוצו כבר השמועות כאילו הובאו חומרי-בניין למקום כדי להקים מחיצות בתוך מיסגד המערה, על מנת להפריד בין המתפללים היהודים והערבים ולמנוע אפשרות של מעבר והתפרצות מתחלק המוסלמי לחלק שניתן לתפילת יהודים.

האמת היא כי חומרי הבניין הובאו למערת-המכפלה כדי לשפץ את חדר ההקדש המוסלמי שענה באש. אנשי הממשל-הצבאי מקי וזים כי התגובה הערבית תהיה מתונה יותר לנוכח הדר ששופץ וסווייר ואין ניכרים בו עוד סימני שריפה.

לצורך זה הובא כנראה בסוד העניין ראש-העיריה הקודם של חברון, השייך ג'עברי. ג'עברי הוא האיש שפעל יותר מכל אדם אחר, במשך שנות הכיבוש הישראלי בחברון, לדריקים בשלום של מתפללים יהודים וערבים במיסגד המערה. קשה לברר אם אנשי הממשל הצבאי סיפרו לשייך ג'עברי מה בדיוק אירע בחדר הקאדי שבמערת-המכפלה, אבל הם התיימצו עמו בקשר לשיפוצים הנערכים במקום.

אבל גם השיפוצים הנערכים במערה לא יוכלו לטשטש את מה שאירע בה. אי-אפשר יהיה, למשל, לטפל על המתפרעים המוסלמים במערה כי הם שהציתו את האש בחדר ההקדש, בעת שהחוללו והשחיתו תשמישי קדושה יהודים.

אחרי שהתגלה מעשה ההשחתה בבית-הכנסת שבמערה, הובאו נכבדי חברון וראשי הדת המוסלמים שלה אל מערת-המכפלה, כדי שיראו במו עיניהם את מה שעוללו בני דתם לספרי הקודש היהודים. אז עדיין ראו אנשי חברון את חדר הקאדי שלם. לאחר מכן הוטל עוצר על חברון וכל המוסלמים הוצאו מתוך מערת-המכפלה. מעשה ההצתה, שלא ברור עדיין בדיוק איך זמתי בוצע, נעשה כאשר במערה שהו רק חיילי צה"ל ואנשי קריית-ארבע, שבאו לאסוף את גווילי ספרי-התורה המחוללים.

„עוד פעם

אחת ודי“!

כ די דדעת כיצד התגלגלו הדברים עד לפורענות מעין זו. יש לשחזר את האמת על מאורעות חברון בערב יום-הכיפורים תשל"ז.

הרקע להתנגשות הבינדתית שפרצה הוא כמובן עמוק וממושך יותר. הוא מתחיל בפסח 1968, כאשר קבוצת קנאים דתיים, בראשות הרב לוינגר, התנחלה בדרכי כחש ומירמה בחברון. היא לא עשתה זאת כדי לחדש את החיים הדתיים בעיר, אלא כדי לעשות מעשים פורבוקטיביים שולא להביא לסיפוח חברון לישראל — וזאת ללא החלטת הממשלה.

שמונה השנים שחלפו מאז רצופות מעשי פורבוקציה, היתגרות וטירור, שגררו גם תגובות-נגד. אחרי שארשרה הקמת קריית-ארבע, קיבלה הממשלה החלטה ברורה ומפורשת הקובעת כי חברון וקריית-ארבע הן שתי ערים נפרדות ואין כל כוונה לייחד את חברון או להפכה לעיר מעורבת. מה שעושים הרב לוינגר ואנשי שיתוף-האחרונה, הוא ניסיון

ההלווייה שהפכה להפגנת-הסתה - הגויל'ים נקברים באדמה

עומד אדם המזוהה בהשקפותיו ובתפישת עולמו עם אותם חוגים. המושל הצבאי החדש של חברון, סגן-אלוף יהושע ("ישו") בן-שחל, הוא בוגר-ישיבה, איש דתי מאמין, שקיים בעבר ומקיים גם בהווה קשרים חברתיים ודתיים הדוקים עם אנשי גושי אמונים בקריית-ארבע.

זהו האיש שצריך להפעיל את הוראות החוק ולממש את השלטון הישראלי כלפי אנשים, שהוא מזדהה למעשה עם אמונתם. אין פלא שהוא עושה זאת בנפש חצויה, תוך פירוש מקל של ההוראות ותוך התחשבות מכסימלית ברב לוינגר ואנשיו. כך נוצר מצב אכסורדי, שהמתי נגשים בקריית-ארבע, הן מצד צה"ל והן מצד המתנחלים — כפוי פנים כולם לצה"ל וצה"ל אינו יכול להשליט סדר במקום.

כאשר הבחין שמעון פרס בעבר במצב זה הוא איים מפורשות כי אם תלמיד ישיבת ההסדר בקריית-ארבע יהיו מעורבים

אולם פרס לא צפה מראש כי לוינגר ואנשיו סובבו אותו שוב בכחש. הם ניצלו את ההיתר שניתן לשקם את בית-הכנסת החרב כדי לקבוע נוכחות יהודית דתית בלב הקסבה הערבית של חברון. הם הכריזו על המקום כ"מקום קדוש" ותבעו לממש את זכותם להתפלל בו, כאילו לא עמדו לרשותם מקומות-תפילה אחרים בחברון.

היתה זו פורבוקציה מתוכננת היטב. מה שמחריד הוא שלוינגר השתמש לצורך ביצוע הפורבוקציה הזאת בחיילי צה"ל. הגייסות של הרב לוינגר בחברון אינם תושבי קריית-ארבע, שרבים מהם מסתייגים ממנו. חייליו הם בעיקר תלמידי ישיבת-ההסדר כי קריית-ארבע, שרובם הם חיילי צה"ל בשירות פעיל. אלה, ובוגרי הישיבה הממושיכים לדמור בה גם אחרי שהשתחררו מצה"ל, הם הי קנאים המתקוממים נגד החוק ו"המרות הממלכתית בחברון."

מה שמשונה הוא שגם בראש הצד השני,

ברור לכפות שוב על הממשלה עובדות כשטח, ולקבוע כי חברון היא עיר מעורבת, בניגוד מפורש להחלטת הממשלה. שר-הביטחון שמעון פרס, שלא הסתיר בעבר את אהדתו לגוש אמונים ומיעוץ, תומך במעשיהם, אם לא במודע הרי בחוסר-ידעת.

שמעון פרס הוא האיש שאישר את שיפוץ בית-הכנסת אברהם אבינו במרכז הקסבה של חברון, וזאת מבלי להביא את ההחלטה לידיעת ראש-הממשלה. אין זאת אומרת כי אילו היתה ההכרעה מובאת אל יצחק רבין הוא לא היה מאשר אותה. אלא שאו ניתן היה לבחון את ההשלכות והמשמעויות הכרוכות במעשה מעין זה. נכון שהעובדה כי בית-כנסת יהודי עתיק בחברון עומד חרב בלב העיר ומשמש כמיובלה ומשתנה ציבורית, היא עלבון ליהודים דתיים. ההחלטה לשקם בית-כנסת זה ולהפכו לאתר תיירות, כשריד של היישוב היהודי הקדום בחברון, אינה פסולה.